

Īpaši
aizsargājama
dabas
teritorija

Pededzes lejtece

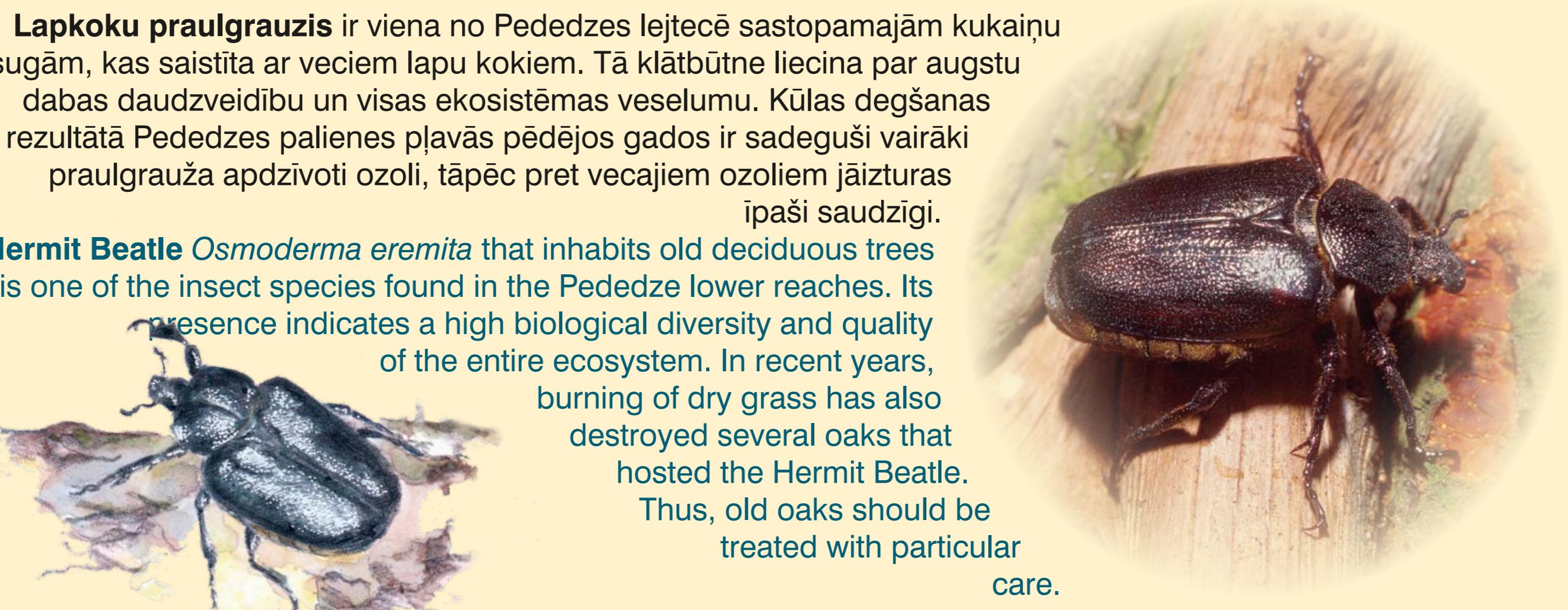
Pededze Lower Reaches

DABAS LIEGUMS / NATURE RESERVE

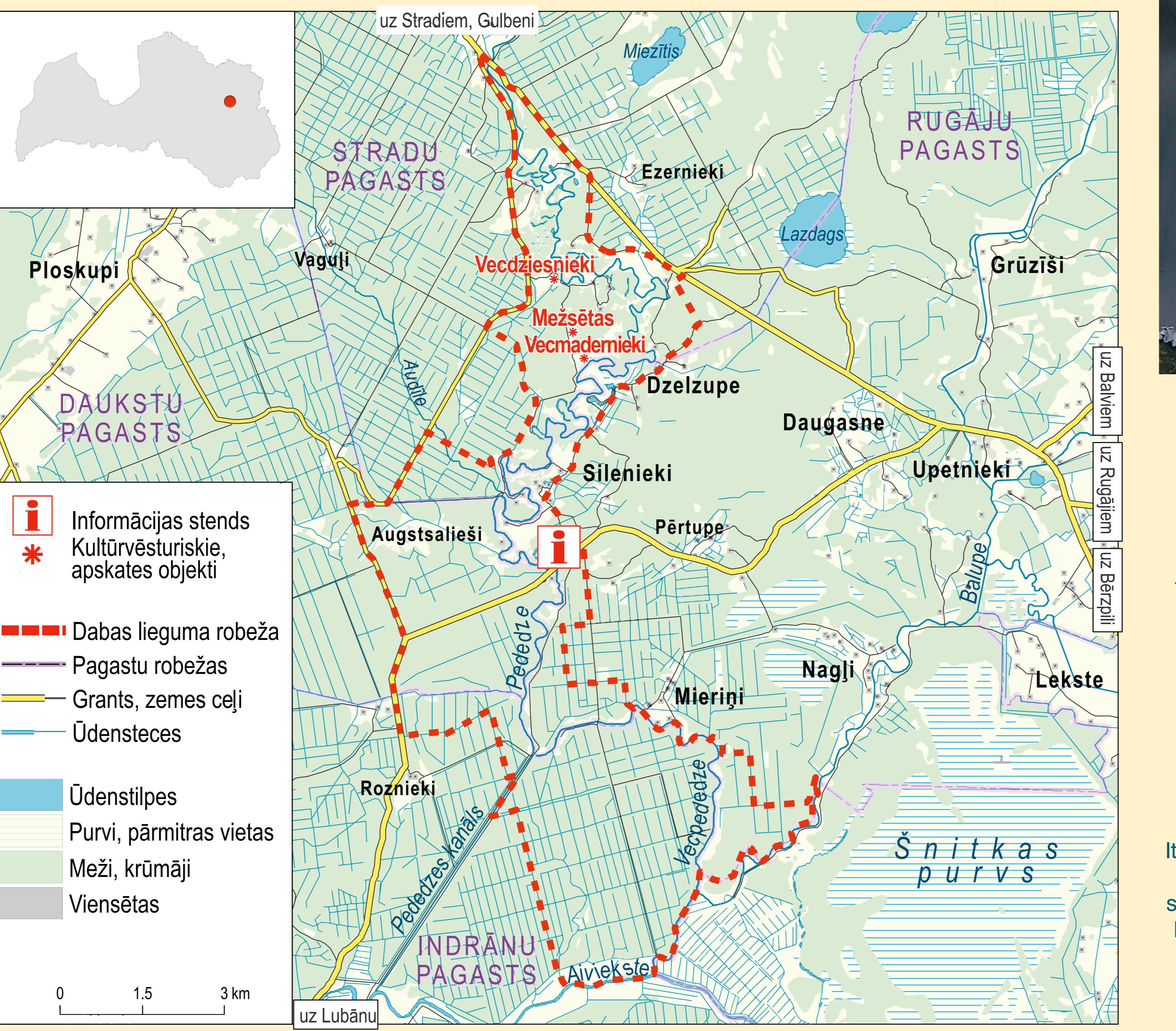

Pededzes kastu gleznainās parkveida pļavas ar atsevišķi augošiem ozoliem veido teritorijas izcilo ainavisko vērtību. Pededzes lejtece ir nozīmīgā vieta parkveida pļavu saglabāšanai Latvijā, te atrodama apmēram puse no biotopa kopejās plētības vērtīti.

The beautiful wooded meadows with single oak trees that adorn banks of the Pededze River make this an exceptional landscape. The Pededze lower reaches host around half of all wooded meadows in the country. Therefore, the site is important for the conservation of this habitat.

Dabas lieguma "Pededzes lejteces" atrašanās vieta un teritorijas karte Location of the Pededze Lower Reaches Nature Reserve and Map of the Site

Izveidots 1999. gadā, Platība – 4663 ha
Natura 2000 teritorija, ietilpst Ramsāres vietas "Lubāna mitrājs"
sastāvā un atzīta par starptautiski putniem nozīmīgu vietu

Galvenās dabas vērtības:

- neregulētā Pededzes upe, kas lejtecē likumo cauri līdzenumam, veidojot neskaitāmas vecupes. Pededzes meandru līkumos saglabājušās palieju pļavas un Latvijas mērogā unikālas parkveida pļavas;
- 9 aizsargājami biotopi;
- daudzas ziedaugu sugas, 27 no tām aizsargājamas;
- 135 putnu sugas, 27 no tām īpaši aizsargājamas;
- 4 īpaši aizsargājamas sēnu sugas, 13 ķērpju un 6 sūnu sugu atradnes;
- viena no Latvijā izcilākajām vietām bezmugurkaulniekiem – te sastopamas 54 īpaši aizsargājamas sugas.

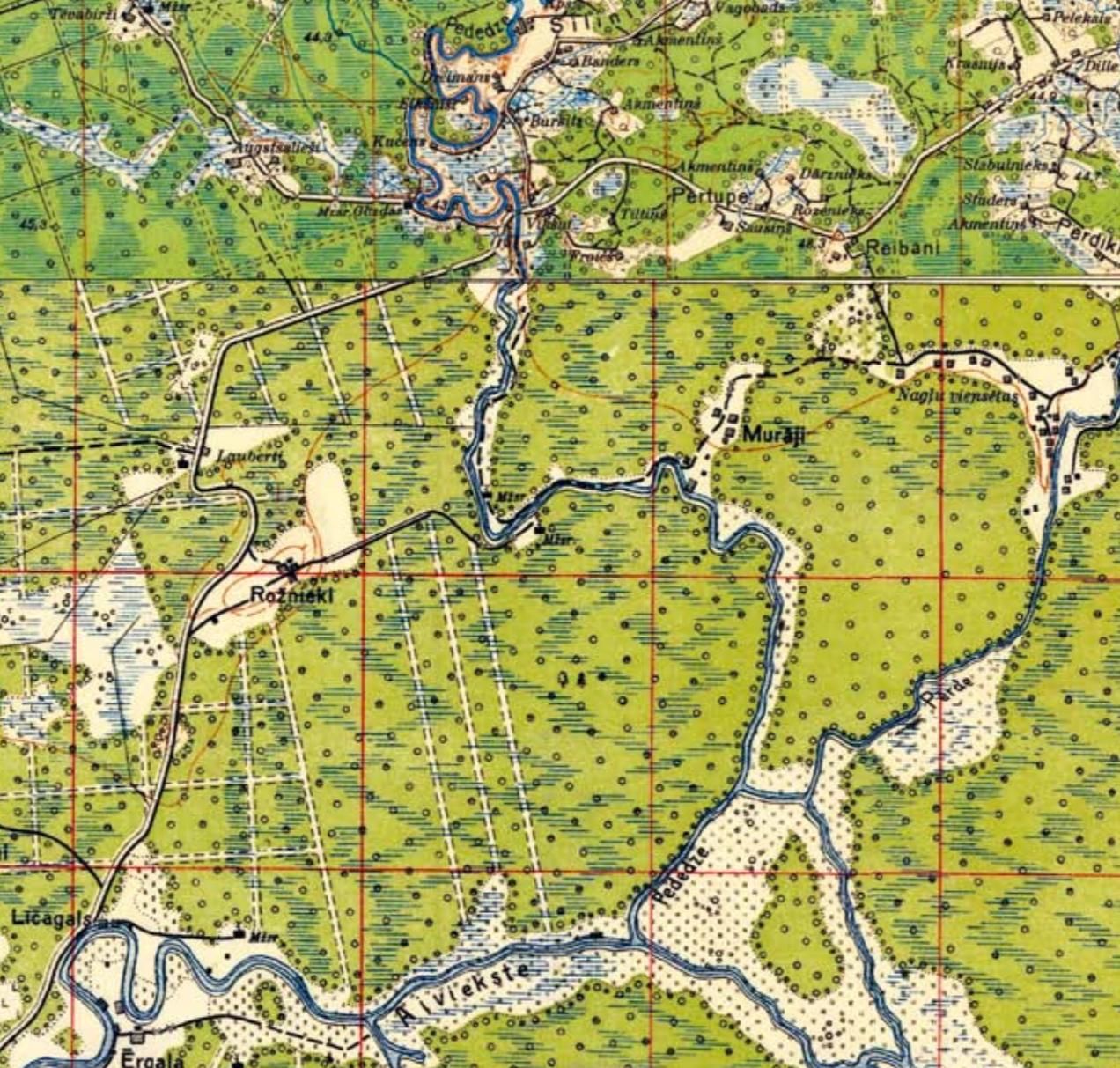
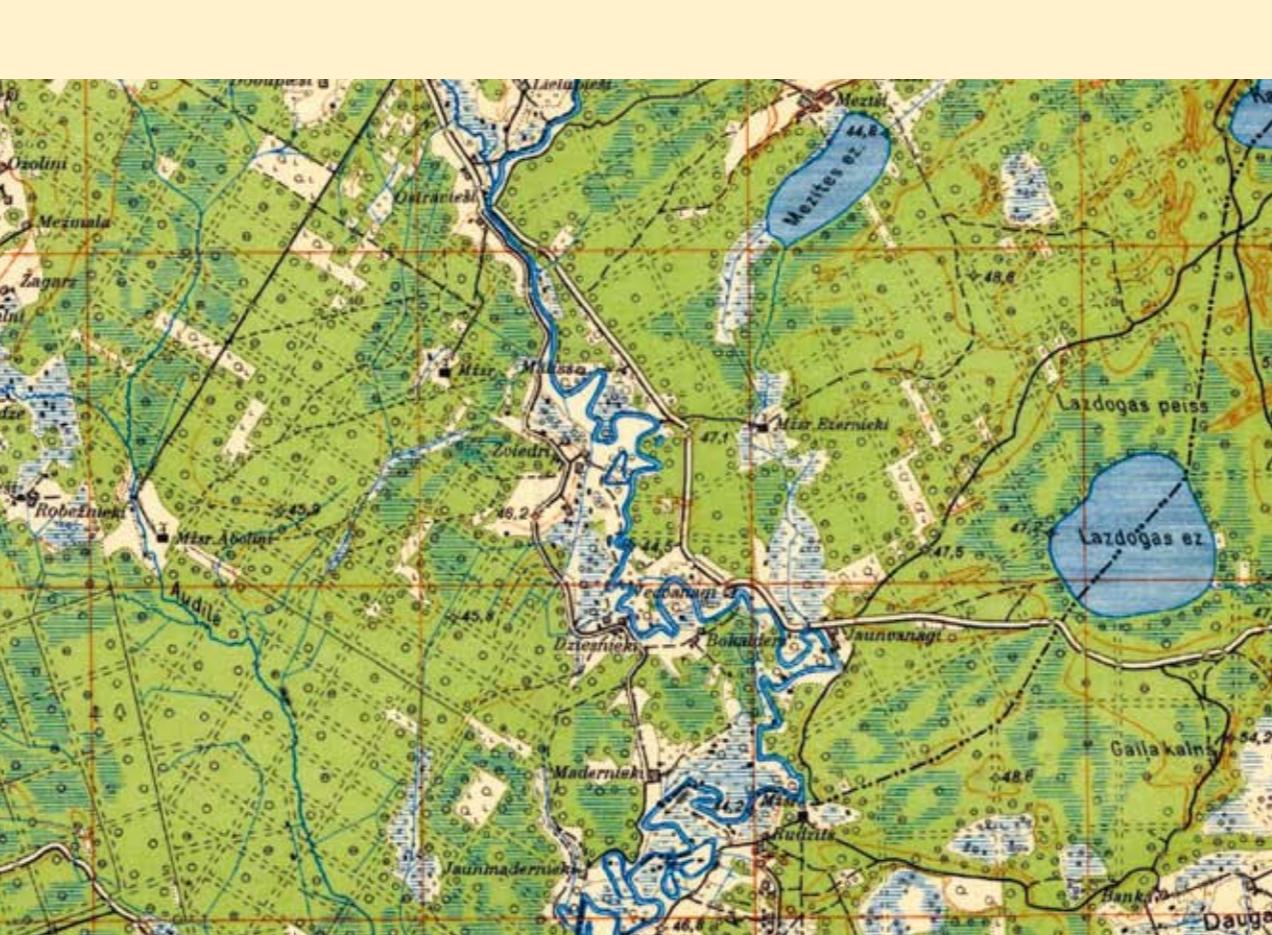
Dabas liegums "Pededzes lejtece" izveidots 1999. gadā ar sākotnējo mērķi aizsargāt unikālo, bioloģiski daudzveidīgo mežu kompleksu, reto sugu atradnes un ainavu daudzveidību. 2004. gadā dabas lieguma teritoriju paplašināja par 513 hektāriem, un tagad tā kopplatība ir 4663 hektāri. Pededzes lejtece ir viena no parkveida pļavu un bezmugurkaulnieku dzīvotīvā izcilākajām teritorijām Latvijā. Administratīvi liegums atrodas Gulbenes rajona Daukstu un Stradu pagastā, Balvu rajona Rugāju pagastā un Madonas rajona Indrānu pagastā.

Year of Establishment – 1999, Area – 4663 ha
Natura 2000 site, part of the Lubāns Wetland Ramsar site, and internationally important bird area

Key Nature Values:

- The unaltered Pededze River forms many oxbows as its lower reaches flow through plains. Land areas within the river meanders host floodplain meadows and wooded meadows that are unique in Latvia;
- 9 protected habitats;
- Many flowering plant species, 27 of them protected;
- 135 bird species, 27 of them specially protected;
- 4 specially protected mushroom species, 13 lichen and 6 moss species;
- One of the most outstanding sites for invertebrates in Latvia – 54 specially protected species found here.

The Pededze Lower Reaches Nature Reserve was established in 1999 for protection of the unique, biologically diverse forest complex, habitats of rare species and its various landscapes. In 2004, the reserve was expanded by 513 ha and today it encompasses 4663 ha of land. The Pededze lower reaches are one of the best sites for wooded meadows and invertebrate habitats in Latvia. It is located within administrative borders of the Dauksti and Stradi parishes of the Gulbene district, Rugāju parish of the Balvi district, and Indrāni parish of the Madona district.

Armijas stāba Geodēzijas un topogrāfijas dalas Latvijas topogrāfiskā karte, 1907 (originalā mērogs 1: 75 000), Army Headquarters, Geodesic – Topography Unit, Topographic map of Latvia, 1907 (original scale 1: 75000).

Pededze pirms 100 gadiem Pededze a 100 Years Ago

Vēl pirms simts gadiem, kad apkārtnei saimniecības vairāk nodarbojās ar lopu gānisānu un sienas plaušanu, parkveida un palieju pļavas apsaimniekoja, nelaujot tam aizaugt ar krūmēm. 20. gs. sākumā nebija vēl izrakts 10 km garais Jaunpedzedes kanāls (1961.–1963. g.), kas upes ūdeņus novada Aiviekstē. Kaut arī dabas lieguma teritorijā atrodas kanāla pats sākums, tomēr tā ietekme uz dabas norisēniem liegumiem ir liela, jo upes lejtecē iztaisnošana būtiski samazināja teritorijas aplūšanu pavasāra palos.

A hundred years ago the surrounding farms practiced regular grazing and mowing. Hence, the wooded meadows were managed and thus prevented from overgrowing. At that time the Jaunpedzedes canal was not yet made. The canal reaching 10 km in length was excavated between 1961 and 1963 allowing waters to make shortcut into the Aiviekste River. Only the very beginning of the canal is located within the nature reserve, yet its impact on natural processes of the territory is significant. Straightening of the lower reaches of the river notably diminished the intensity spring flooding here.

Mānskorpiņš

Pleisīgs kukainis, kas loti atgādina skorpionu, tikai bez dzelzīgas astes. Tā spiles ir gluži tādas pāsas kā istājam skorpionam un tajas pat ir indi saturīsi dziedzeni, kas nepieciešami, lai padarītu nekustīgu savu siku medijumu. Mediums patēsām ir neliels, jo mānskorpiņš atkarībā no sugas ir tikai 2–8 mm garš. Mānskorpiņš ir tuvu radniecīgs zirnekļiem un mitīnas vecos ozolos vai citās piemērotās vietas. Tas ceļo, izmantojot citus dzīvniekus – putrus, sīkspārņus vai grauzējus.

Pseudoscorion Pseudoscorpions

These tiny insects look just like scorpions but without the stinging tail. Their pincers are just like those of a scorpion and they contain venom glands to immobilize their prey. The prey has to be indeed small for the Pseudoscorpions are themselves only 2-8 mm long (depending on species). They are closely related to spiders and they are widespread in old oak-trees and other suitable habitats. For traveling they join with birds, bats or rodents.

Zīmējums / Illustration no www.bna-naturalists.org

Cemuriezū dīztaurīņš

Latvijas lielākais tauriņš, ar vienu no krāšņakaijiem cilenes tauriņiem. Tā spārnu atverums var sasniegt pat deviņus centimetrus. Jau nosaukumā liecina, ka nektāru tauriņš iegūst no cemuriezū dzīmītā augiem. Līdzīgi citiem tauriņiem, tas attīstās no olas, no kurās izlien kāpus, kas vēlāk iekūnojas. Lai sevi pasargātu no pārējiem dzīvībām, atgālinādams putnu mēslu, bet pieaugot tam attīstās īpaša orgāns (osmeterium), kas izplata atbaidošā smakmu. Jau tajā pašā gadā vēl pēc pārīmošanas no kūninas izlido liels, skaists tauriņš.

Swallowtail Papilio machaon

It is one of the most spectacular butterflies in Latvia. Its wingspan can reach up to 9 cm. The butterfly only feeds on nectar from plants of the Apiaceae family. Like other butterflies, it develops from an egg that produces a caterpillar that subsequently pupates. The caterpillar spends the first part of its life with the appearance of a bird dropping, an effective defense against predators. Later on it develops a special organ (osmeterium) that can release foul smell. A large, beautiful butterfly emerges from the pupa either the same year or right after wintering.

BirdLife
PUTNIEM
NOZĪMĪGA VIETA

IBA
Natura 2000

Ramsar

Kā radās Pededzes lejtece

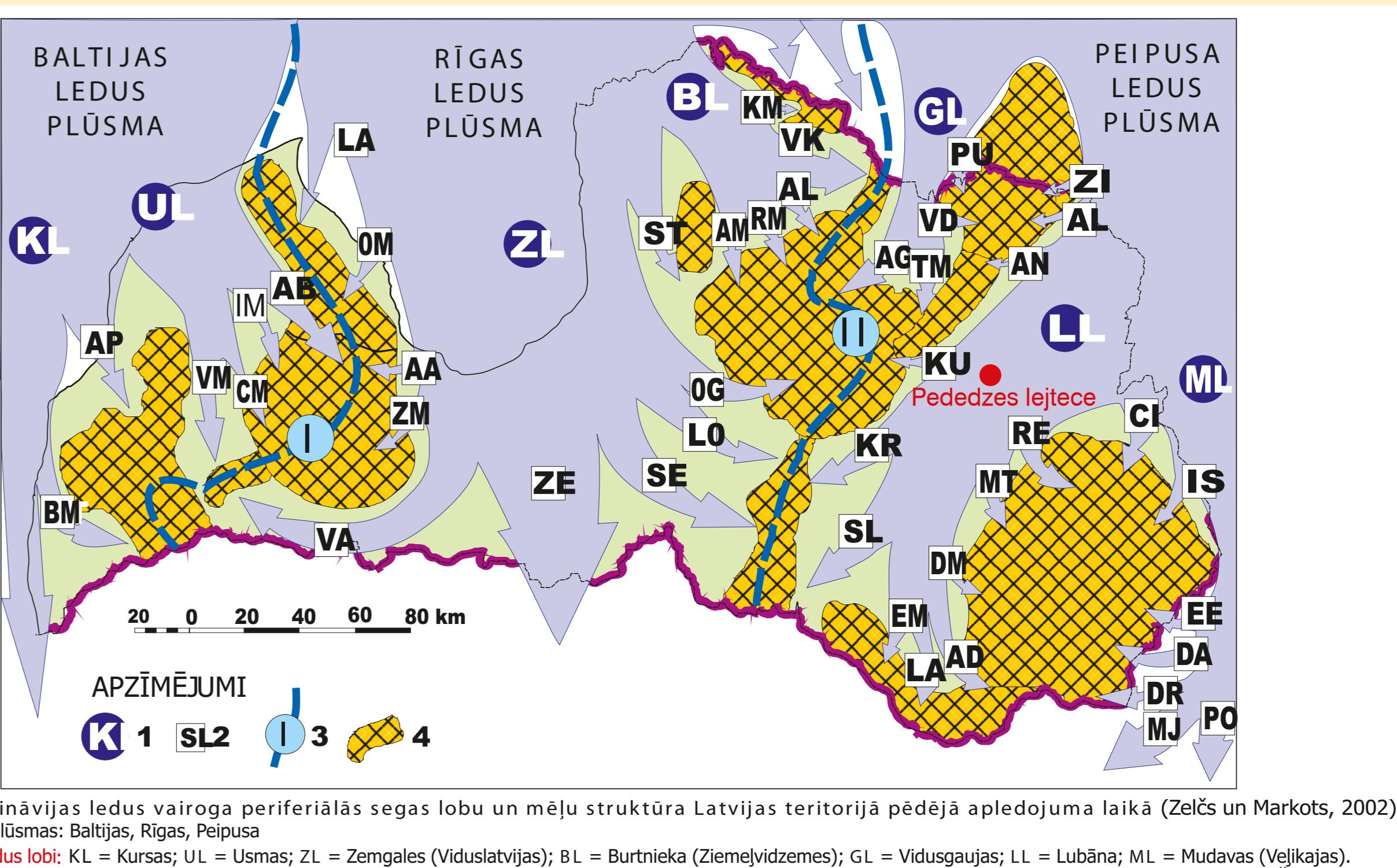
Aptuveni pirms 18 500 gadu šā vietu klāja aptuveni kilometru bieza ledus kārtā. Pašlaik mēs esam 93 m virs jūras līmeņa, taču atkarībā no vietas ledājs šeit "uzbēris" 10–40 m biezu nogulumu kārtu, ko pārsvarā veido dažāda vecuma smalka smilts un māls. Zem tās atrodas galvenokārt smilšakmeni un dolomiti.

Austrumlatvijas zemiena un Lubāna līdzenums, kurā atrodas Pededzes lejastece, pašreizējā izskatu liela mērā ieguvā pēdējā Vislas apledojuma beigu posmā. Vispirms uzvirzoties Lubāna ledus lobam, tā prieķā izgulsnējās senākie lejazejera nogulumi. Zem ledāja plānā kārtā iegūsnējās morēnas nogulumi. Ledajam pīselastām pie guļtnes un atkabinoties no tās, tā pamatne iesaistītie nogulumi izvagoja zemledāja virsmu, radot lēzenus, šāurus un līdz pat 12–16 km garus AZA–RDR virzienā stieptus valņveida izcilius un ieļevidā pazeminājumus.

How were the Pededze Lower Reaches Formed

A 1 km thick layer of ice covered this territory some 18 500 years ago. Currently, we are located 93 m above sea level. Yet, the melting ice once developed a 10–40 m thick layer of fine sand and clay. Sandstone and dolomite is commonly found under this layer.

The current shape of the Austrumlatvia Lowland and Lubāns Plain was established toward the end of the Visla glacier period. It is where the Pededze lower reaches are situated. As the Lubāns ice lobe emerged, ancient ice lake sediments drifted in front of it. A thin layer of moraines was deposited under the ice cover. The glacier froze to the ground and a subsequent separation process created elongated elevations and depressions. They lie in east-southeast and west-southwest directions and measure 12–16 km in length. These formations are shallow and narrow in shape.

Pededzes lejelā rādās, ledāja kušanas ūdeņu straumēm sākotnēji nonplūstot Lubāna paleozerā virzienā. Lejelējā lidzenums, kas ierobežoja apķartēs augstienēs, pilnībā parplūda, un kūstoš ledus ūdeņu baseinā dzīlums šajā vietā, iespējams, nedaudz pārēzēda 20 metru. Ledājs pilnībā no šejienes pazuīda pirms 12 000 gadu. Izveidojoties notecei pa Aiviekstī, paleozēra limenis pazeminājās un krasta līnija atkāpās. Tā rezultātā Pededze garums palienījās un tā iegrauzās dzīlumā. Laika gaitā maiņoties ūdensguves avotiem, samazinājās arī ūdes notece. Tomēr, nerāugoties uz, galvenās reljefa formas, Pededze lejelā un Lubāna ezers savu vietu ir saglabājis. Daudzās lejetecei likumi radušies saistībā ar straumes plūšanas augstuma nelielo starpību.

The Pededze Valley was formed as a result of glacial water discharge toward the Lubāns paleozerā. As the valley plain was surrounded by highlands it was gradually flooded. Glacial waters here are likely to have exceeded 20 m. The glacier itself vanished some 12 000 years ago. As a result of water discharge into the Aiviekste River the level of the paleolake decreased and its shoreline retreated. The Pededze River got longer and deeper. Decrease of its catchment area also reduced discharge of the river. Regardless of these changes the Pededze Valley and Lake Lubāns are still in place. The many meanders in the lower reaches were formed due to insignificant difference in the height of river currents.

Rugāju tūrisma informācijas centrs
Rugāji Tourism Information Center
Kurzemes iela 48, Rugāji
Tālr. / phone: +371 64521350
www.rugaji.lv

Gulbenes tūrisma informācijas centrs
Gulbene Tourism Information Center
Ābeļu iela 2, Gulbene
Tālr. / phone: +371 64497729
www.gulbene.lv/tourism/

Lubāna mitrās Tūrisma informācijas punkts
Tourism Information Centre of Lubāna wetlands
Aiviekstes hidromezgls, Ošupes pagasts, Madonas rajons
Tālrūns / phone: +371 29234956; +371 26453879
www.madona.lv/lubans

Ievēro!

tikai īpaši norādītās vietās

Stends izgatavotais Latvijas Dabas fonda iestāžu projekta "Pārēju plēvu atjaunošana Eiropas Seviņebas sugām un biotopam" ietvaros.
Tā izstāžotās ietāžas un par uzstāžu atbilst Rupjūs pagāto padomei.

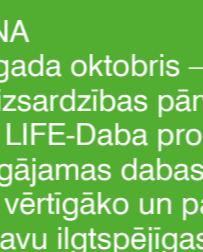
VIDES
MINISTRĪJA
Dabas vides
ministrīja
pārvalde

Latvijas
vidējās
pārvalde

Latvijas
vidējās
pārvalde

PAUJIENĀ PLĀVĀ ATJAUNĀŠANA
Projekts noslēdzies 2004. gads - 2006. gads -
Projekta mērķi: - pārēju plēvu atjaunošana Eiropas Seviņebas sugām un biotopam;
Finansējums: Eiropas Komisijas LIFE Data programma un
Latvijas Dabas fonda finansējums;
Natura vērtības: 500 ha;
Bioloģiski vērtīgais un pārlikumā saglabājams pārēju plēvu atjaunošana;
Projekta rezultāti:
• restorācija bioloģiskā vērtīgās un izvegrošām plēvpārvaldei;
• pārēju plēvu līgostīgās apstākļosās veicināšana, saglabājot pārēju plēvu atjaunošanai.

RESTORĀCIJA
Projekts noslēdzies 2004. gads - 2006. gads -
Projekta mērķi: - pārēju plēvu atjaunošana Eiropas Seviņebas sugām un biotopam;
Finansējums: Eiropas Komisijas LIFE Data programma un
Latvijas Dabas fonda finansējums;
Natura vērtības: 500 ha;
Bioloģiski vērtīgais un pārlikumā saglabājams pārēju plēvu atjaunošana;
Projekta rezultāti:
• restorācija bioloģiskā vērtīgās un izvegrošām plēvpārvaldei;
• pārēju plēvu līgostīgās apstākļosās veicināšana, saglabājot pārēju plēvu atjaunošanai.

Projekta veidi:
• Izbūve;
• Izmaksas;
• Bioloģiski vērtīgais un pārlikumā saglabājams pārēju plēvu atjaunošana;
• Restorācija;
• Bioloģiski vērtīgais un pārlikumā saglabājams pārēju plēvu atjaunošana;

Izvelejās: Latvijas Dabas fonda, 2006
LIFE-Dabas projekts "Pārēju plēvu atjaunošana Eiropas Seviņebas sugām un biotopam"
Meitene: Vidējās pārvalde, 2006
LIFE-Natura projekts "Restorācija plēvpārvaldei";
Projekta mērķi: - restorācija bioloģiskā vērtīgās un izvegrošām plēvpārvaldei;